

ปราชญ์ชาวบ้านด้านหัตถกรรม

ข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน

ชื่อ - สกุล : นางเมา ปะละน่าน

วันเดือนปีเกิด : วันที่ 6 ตุลาคม 2495

อายุ 68 ปี

การศึกษา : ประถมศึกษาปีที่ 4

ประกอบอาชีพ : ทำนา

ที่อยู่ : บ้านเลขที่ 335 หมู่ที่ 1 ชุมชนบ้านกล้วยหลวงพัฒนา ตำบลกล้วยแพะ อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง

เบอร์โทรศัพท์ : 083-1565076

ผลงาน

การทอผ้าไทลื้อ

การถ่ายทอดผลงาน

➤ ไม่ได้มีการถ่ายทอดผลงาน เนื่องจากขั้นตอนการทอผ้าไทลื้อค่อนข้างทำยาก ใช้เวลานาน อีกทั้งยังขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ในการทอผ้า จึงไม่มีผู้สนใจสืบทอดการทอผ้าไทลื้อ

ภูมิปัญญา : การทอผ้าไทลื้อ

ที่มาภูมิปัญญา

นางเมมา ปะละน่าน หรือ ยายเมมา แต่เดิมครอบครัวประกอบอาชีพทำนา หากเว้นว่างจากการทำนามารดาจะทอผ้าไว้สำหรับใช้ในครอบครัวเป็นประจำ ยายเมมาจึงได้รับความรู้เรื่องการทอผ้ามาตั้งแต่เด็ก เมื่อยายเมมาเรียนจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ไม่ได้ศึกษาต่อ จึงได้ช่วยครอบครัวทำนาและเป็นผู้ช่วยมารดาในการทอผ้า โดยจะช่วยจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ เก็บดอกฝ้าย อีดฝ้าย และตีฝ้ายตั้งแต่เด็ก ยายเมมาช่วยมารดาทอผ้าเป็นประจำประกอบกับอยากเรียนรู้วิธีการทอผ้า จึงขอให้มารดาสอนให้และฝึกหัดทอผ้าเป็นประจำทำมาเรื่อยๆ จนชำนาญ ปัจจุบันยายเมมาเป็นสมาชิกกลุ่มทอผ้าไทลื้อชุมชนบ้านกล้วยหลวงพัฒนา ทำหน้าที่หลัก คือ ทอผ้า โดยทางกลุ่มได้ดำเนินกิจกรรมทอผ้าไทลื้อและนำผ้าทอไปประยุกต์เป็นสินค้าหลากหลายประเภท เช่น ผ้าถุง ย่อม และผ้าขาวม้าโดยจัดจำหน่ายสินค้าที่ทำการกลุ่มๆ งานกิจกรรมของเทศบาลเมืองเขลางค์นคร และงานกิจกรรมของจังหวัดลำปาง

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้

๑. ดอกฝ้าย		๘. หลอดพันด้าย	
๒. อีด*		๙. กวัก*	
๓. เอ่อ* และ กัง*		๑๐. หลักฝ้าย*	
๔. กวาง*		๑๑. กี่ทอผ้า	
๕. โกง*		๑๒. กระจสวยทอผ้า	
๖. เป้*		๑๓. กรรไกรตัดด้าย	
๗. โกงกว้าง*		๑๔. หวีผูกหมู*	

ขั้นตอนการทำ

การทอผ้าไทลื้อ มีขั้นตอน ดังนี้

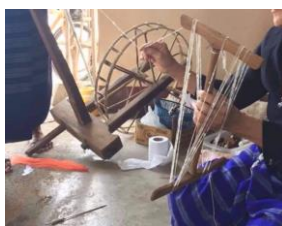
๑. เก็บฝ้ายมารวมกันแล้วนำไปตากเอาสิ่งที่เป็นเปื้อนกับฝ้ายออก จากนั้นนำมาฝ้ายมาอัดเอาเมล็ดของฝ้ายออก เหลือเฉพาะเนื้อฝ้าย

๒. นำฝ้ายที่อัดแล้วมาตีในเอ่อเพื่อให้ฝ้ายฟูกระจายตัวแล้วนำมาพันกับกวางให้ฝ้ายเป็นหลอด

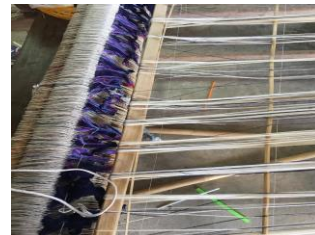
๓. นำหลอดฝ้ายที่ได้มาปั่นด้วยเครื่องปั่นฝ้ายหรือโก่ง เพื่อให้หลอดฝ้ายกลายเป็นเส้นด้าย แล้วนำเป็ฝ้ายมาพันหรือเปียเส้นด้ายให้เป็นใจ

๔. นำฝ้ายที่เปียเป็นใจมาแช่น้ำ ๒ คืน เสร็จแล้วนำมาซึงกับราวไม้ดิ่งให้เส้นด้ายเหยียดตรงไม่หงิกงอ และหากต้องการจะย้อมเส้นด้ายให้ดำเนินการในขั้นตอนต่อจากนี้ จากนั้นนำเส้นด้ายไปเหยียบกับข้าวเจ้าต้มสุก (ข้าวต้ม) ให้เม็ดข้าวเกาะตัวเคลือบกับเส้นด้าย เพื่อให้เส้นด้ายเหนียวและแข็งแรง เสร็จแล้วนำไปตากให้แห้งและนำไปทอผ้า

๕. นำเส้นด้ายมาขึ้นเดินเรียงเส้นกับหลักเฟีย เพื่อแต่งลวดลายในแนวตั้ง เสร็จแล้วนำออกไปใส่ก๊ทอผ้า

๖. ทำการสับหูกต่อเส้นด้ายใหม่กับเส้นเครื่องเดิมจนครบจะได้ลายเส้นในแนวตั้ง จากนั้นใช้หวีกลมหวีเส้นด้าย ออกเป็นเส้นไม่ให้พันกัน จากนั้นทำการทอผ้าโดยใช้กระสวยพุ่งสลับไปมาเป็นลายในแนวนอน ทอแบบนี้ไปเรื่อยๆ จนใกล้เสร็จให้หยุดทอ โดยให้เหลือเส้นด้ายไว้ยาวประมาณ ๓๐ เซนติเมตร สำหรับทำการสับด้ายผ้าทอผืนใหม่ต่อไป เป็นอันเสร็จสิ้นการทอผ้าไทลื้อ

คำอธิบายเฉพาะ*

ลำดับที่	ชื่ออุปกรณ์	ความหมาย
๒	อีด	เครื่องแยกเมล็ดออกจากดอกฝ้าย
๓	เอ่อ	อุปกรณ์ในการตีด้ายมีลักษณะคล้ายตะกร้า
	ก้ง	ไม้ตีด้ายให้เป็นปุยมีลักษณะคล้ายด้ามธนู
๔	กวง	อุปกรณ์ในการม้วนเก็บฝ้าย
๕	โก้ง	อุปกรณ์ใช้สำหรับปั่นปุยฝ้ายให้เป็นเส้นด้าย
๖	เป่	ไม้สามขาใช้สำหรับถักเปียเส้นด้ายให้เป็นใจ
๗	โก้งกว้าง	อุปกรณ์ปั่นเส้นด้ายใส่ก๊ทหรือหลอดด้าย
๘	ก๊วัก	อุปกรณ์สำหรับเก็บเส้นด้ายไม่ให้พันกัน
๑๐	หลักเฟีย	อุปกรณ์เดินเรียงเส้นด้ายเพื่อแต่งลวดลายผ้าในแนวตั้ง
๑๔	หวีกลม	อุปกรณ์ใช้สำหรับสางเส้นด้ายในแนวตั้งไม่ให้พันกัน